

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ**

61002, м. Харків, вул. Чернишевська, 80
e-mail: ndipzir@mail.ru

тел.: (057) 700-06-64, 700-06-79
сайт: ndipzir.org.ua

Виз № 94 від *05.12.2013*

**Першому віце-президенту
Національної академії
правових наук України
Петришину О. В.**

Шановний Олександрє Віталійовичу!

На Ваш лист від 29.11.2013 р. № 1478 від Міністерства аграрної політики та продовольства України, надсилаємо роз'яснення «Щодо науково-педагогічного стажу».

**Директор
НДІ ПЗІР НАПрН України
доктор юридичних наук, професор,
академік НАПрН України**

С.М. Прилипко

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ**

61002, м. Харків, вул. Чернишевська, 80
e-mail: ndipzir@gmail.com

тел.: (057) 700-06-64, 700-06-69
сайт: ndipzir.org.ua

Висв № *94* від *05.12.2013*

РОЗ'ЯСНЕННЯ ЩОДО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО СТАЖУ

На розгляд науковців НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку надійшло звернення від Міністерства аграрної політики та продовольства України від 02.02.2013 р. № 74 про надання роз'яснення щодо питання обчислення науково-педагогічного стажу.

Згідно з листом Міністерства аграрної політики та продовольства України на розгляд науковців НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку було винесено низку питань, а саме чи зараховується до науково-педагогічного стажу:

- 1) час роботи на посаді народного депутата у Верховні Раді України (з 14.05.2002 до 25.05.2006 р.);
- 2) час роботи, коли особа була науковим керівником аспірантів та докторантів (з 01.04.2000 р. по т.ч. за сумісництвом);
- 3) час роботи, коли особа була членом спеціалізованої вченої ради Д 26.350.01 (з 01.04.2000 – по 17.06.2013 р. за сумісництвом).

Розглянувши подані матеріали, зазначимо наступне.

1. Правове регулювання питання нарахування науково-педагогічного стажу здійснюється низкою законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів. Серед них особливе значення мають такі документи:

Закони України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про освіту», «Про вищу освіту»;

постанови КМУ:

«Про затвердження переліку посад педагогічних та науково-педагогічних працівників» (від 14 червня 2000 р. № 963),

«Про затвердження переліку посад наукових (науково-педагогічних) працівників підприємств, установ, організацій, вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації, перебування на яких дає право на призначення пенсії та виплату грошової допомоги у разі виходу на пенсію відповідно до статті 24 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (від 4 березня 2004 р. № 257),

«Про реалізацію окремих положень частини першої статті 57 Закону України "Про освіту", частини першої статті 25 Закону України "Про загальну середню освіту", частини другої статті 18 і частини першої статті 22 Закону України "Про позашкільну освіту» (від 31 січня 2001 р. № 78).

2. Поняття та нарахування науково-педагогічного стажу.

Згідно з ч.2. ст. 47 Закону України «Про вищу освіту» науково-педагогічні працівники – особи, які за основним місцем роботи у вищих навчальних закладах третього і четвертого рівнів акредитації професійно займаються педагогічною діяльністю у поєднанні з науковою та науково-технічною діяльністю.

У ст. 48 цього Закону передбачені основні науково-педагогічні посади вищих навчальних закладів третього і четвертого рівнів акредитації, яким визнані: асистент; викладач; старший викладач; директор бібліотеки; науковий працівник бібліотеки; доцент; професор; завідуючий кафедрою; декан; проректор; ректор. Більш повно перелік посад науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів III-IV рівня акредитації представлений у «Про затвердження переліку посад педагогічних та науково-педагогічних працівників» (від 14 червня 2000 р. № 963).

Виходячи з визначення науково-педагогічної діяльності, закріпленого у ст. 1 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», науково-

педагогічний стаж можна визначити як сумарну тривалість трудової діяльності науково-педагогічних працівників в вищих учбових закладах на відповідних посадах, пов'язаних з навчальним процесом.

Науково-педагогічний стаж впливає на розміри щомісячних надбавок за вислугу років, які зростають пропорційно набутому стажу, а також на призначення наукової пенсії у відповідності до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність».

Науково-педагогічна діяльність – педагогічна діяльність у вищих навчальних закладах та закладах післядипломної освіти III-IV рівнів акредитації, пов'язана з науковою та (або) науково-технічною діяльністю. Отже, основним видом діяльності у науково-педагогічних працівників є саме діяльність педагогічна, яка повинна здійснюватися за основним місцем роботи – у ВНЗ.

Що стосується роботи на посадах науково-педагогічних або педагогічних працівників за сумісництвом, то згідно з Порядком виплати надбавок за вислугу років педагогічним та науково-педагогічним працівникам навчальних закладів і установ освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 31 січня 2001 р. № 78 до науково-педагогічного стажу зараховується період роботи на цих посадах з обсягом не менше ніж на 0,25 посадового окладу (ставки заробітної плати).

Оскільки науково-педагогічні працівники здійснюють, крім педагогічної, наукову і науково-технічну діяльність, згідно з ст.22-3 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» час роботи на посадах науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації, визначених у частині другій статті 48 Закону України «Про вищу освіту» зараховується до наукового стажу.

Навпаки, науково-педагогічному працівнику не можна включити стаж наукової роботи, отриманий на наукових посадах, до науково-педагогічного стажу. Це пов'язано з особливостями наукової праці, під якою розуміють розумову працю, безпосередньо спрямовану на виробництво нових знань, які потребують від науковця наявності професійних, вольових та моральних

якостей, організованості, наполегливості і такої організації праці, яка забезпечить досягнення позитивного результату або зменшить вірогідність невдачі.

Підсумовуючи викладене, можна стверджувати, що науково-педагогічний стаж входить до наукового стажу при обчисленні останнього, а науковий – до науково-педагогічного не входить.

3. Наукове керівництво аспірантами, докторантами і здобувачами наукового ступеню.

Правове забезпечення наукового керівництва аспірантами, докторантами і здобувачами наукового ступеню регулюється Положенням про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 1 березня 1999 р. № 309.

Згідно з п.40 цього Положення науковий керівник аспіранта здійснює наукове керівництво роботою над дисертацією, контролює виконання затвердженого ним індивідуального плану та несе особисту відповідальність за якісне написання аспірантом дисертації. Аналіз Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів дозволяє визначити низку функцій, які покладаються на наукового керівника:

- спрямування роботи аспіранта відповідно до обраної теми;
- координація підготовки аспіранта для отримання необхідних знань і навичок;
- консультування аспіранта з теоретичних, методологічних, стилістичних та інших питань написання дисертації;
- оцінка виконаної роботи і надання висновку про її відповідність встановленим вимогам.

Науковим керівником може бути доктор наук або за рішенням вченої ради, як виняток, кандидат наук, який призначається кожному аспіранту наказом керівника ВНЗ. Як правило, наукового керівника призначають з числа науково-педагогічних працівників ВНЗ, або залучають наукових працівників, які здійснюють наукову і науково-технічну діяльність на посадах наукових співробітників.

Залучення до наукового керівництва відбувається добровільно за бажанням особи, яка має намір бути науковим керівником, на підставі відповідної заяви, що подається керівникові ВНЗ.

Здійснення наукового керівництва – це додаткові обов'язки наукового характеру, які за своєю суттю не передбачають навчальної складової, а тому не є науково-педагогічною діяльністю. Отже, час роботи, коли особа здійснює наукове керівництво аспірантами, докторантами і здобувачами наукового ступеню, не перебуваючи при цьому на науково-педагогічній посаді, не може бути зараховано до науково-педагогічного стажу.

4. Виконання обов'язків члена спеціалізованої вченої ради.

Порядок формування та вимоги до персонального складу спеціалізованої вченої ради закріплені у постанові КМУ «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» від 24 липня 2013 р. № 567 та Положенні про спеціалізовану вчену раду, затвердженому наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України 14.09.2011р. № 1059.

Згідно з п.2.1. Положення про спеціалізовану вчену раду персональний склад ради формується з працівників наукових установ, вищих навчальних закладів, що проводять наукові дослідження. Членами ради можуть бути вчені, які активно проводять наукову роботу у відповідній галузі науки, а також іноземні фахівці з відповідної спеціальності у разі недостатньої кількості в Україні фахівців з цієї спеціальності та на підставі міжнародних угод і домовленостей. Член ради повинен мати науковий ступінь з однієї із спеціальностей, за якими раді надано право присудження наукових ступенів. Введення до складу ради фахівців з інших спеціальностей має бути обґрунтованим.

Рада формується таким чином, щоб в її складі кількість штатних працівників наукової установи, вищого навчального закладу, в якому вона утворюється, становила дві третини від загальної кількості фахівців (з округленням до цілого числа в бік збільшення) з кожної спеціальності, за якою рада приймає дисертації до захисту (п.2.2).

Для введення фахівця до складу ради потрібна його письмова згода. Фахівець може входити до складу не більш як двох рад (п.2.7.).

Згідно з п.7 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника спеціалізовані вчені ради (докторські, кандидатські) утворюються за рішенням МОН у вищих навчальних закладах III-IV рівня акредитації, науково-дослідних, науково-технічних установах, що проводять фундаментальні та/або прикладні наукові дослідження (далі – вищі навчальні заклади, наукові установи), за клопотанням центральних органів виконавчої влади, у сфері управління яких є вищі навчальні заклади та наукові установи, Національної академії наук та національних галузевих академій наук, а також вищих навчальних закладів та наукових установ, що належать до сфери управління МОН.

На підставі аналізу чинного законодавства у сфері наукової діяльності впливає висновок про те, що члени спеціалізованих вчених рад виконують свої обов'язки на громадських засадах. Вхідження до складу спеціалізованої вченої ради вчених, наукових та науково-педагогічних працівників відбувається на підставі письмової згоди і є добровільним. Згідно із наведеними положеннями законодавства склад ради формується на дві третини зі штатних працівників установи або ВНЗ, де вона створюється, а одну третю її складу становлять залучені члени – працівники інших наукових установ або ВНЗ тощо.

Крім того, до складу спеціалізованих вчених рад можуть входити особи, які не є науково-педагогічними або науковими працівниками. Це пояснюється вимогою закону про наявність у члена наукового ступеню з однієї із спеціальностей, за якими раді надано право присудження наукових ступенів. Інших вимог до осіб, що бажають увійти до складу ради, законом не встановлено.

Таким чином, виконання обов'язків члена спеціалізованої вченої ради, не перебуваючи при цьому на науковій або науково-педагогічній посаді, не може бути зараховано до наукового або науково-педагогічного стажу. Лише перебування на посаді науково-педагогічній посаді та одночасне входження

до складу спеціалізованої вченої ради є умовою набуття відповідного науково-педагогічного стажу.

5. Робота на посаді народного депутата у Верховній Раді України.

Закон України «Про статус народного депутата України» встановлює гарантії трудових прав народного депутата України при виконанні депутатських повноважень та після їх припинення, одна з яких стосується зарахування часу роботи на посаді народного депутата до стажу державної служби, а також зараховується до його загального і безперервного стажу роботи, стажу роботи (служби) за спеціальністю, стажу роботи, який дає право на встановлення процентних надбавок до заробітної плати та одержання одноразової винагороди за вислугу років (за стаж роботи за спеціальністю на даному підприємстві), процентної надбавки за вислугу років, виплату винагороди за підсумками роботи (ч.2 ст. 20).

Однак, для того щоб час роботи на посаді народного депутата було зараховано до науково-педагогічного стажу за умовами коментованої статті, необхідно, щоб до обрання на виборну посаду особа працювала на науково-педагогічній посаді (роботі).

За наданими на розгляд матеріалами (зокрема, копії трудової книжки) вбачається, що до обрання на посаду народного депутата України особа не здійснювала науково-педагогічну діяльність. Отже, відсутність у особи науково-педагогічного стажу до обрання на посаду народного депутата унеможлиблює зарахування часу роботи на цій посаді до науково-педагогічного стажу.

Таким чином, час роботи на посаді народного депутата України у Верховній Раді України з 14.05.2002 до 25.05.2006 р. не може бути зараховано до науково-педагогічного стажу цієї особи.

**Директор Інституту, д.ю.н.,
професор, дійсний член (академік)
НАПрН України**

С. М. Прилипка